

Rafelig leven van een dichter/journalist

Hans Renders schreef biografie van Jan Campert

Hans Renders (Aarle-Rixtel, 1957) schreef een biografie van dichter Jan Campert (1902-1943), onsterfelijk geworden door het verzetsvers 'De Achttien Dooden'. Een fraai boek over een leven met heel wat minder fraaie kanten.

LITERATUUR

Door PETER VAN VLERKEN

Ergisteren verscheen de biografie 'Wie weet slaag ik in de dood' van dichter/journalist Jan Campert. Eerder nodigde biograaf Hans Renders de zoon van Jan, Remco Campert, uit voor een etentje. „Ik wilde hem laten zien wat in het boek zou komen te staan, omdat ik vond dat hij daar recht op had”, zegt Renders.

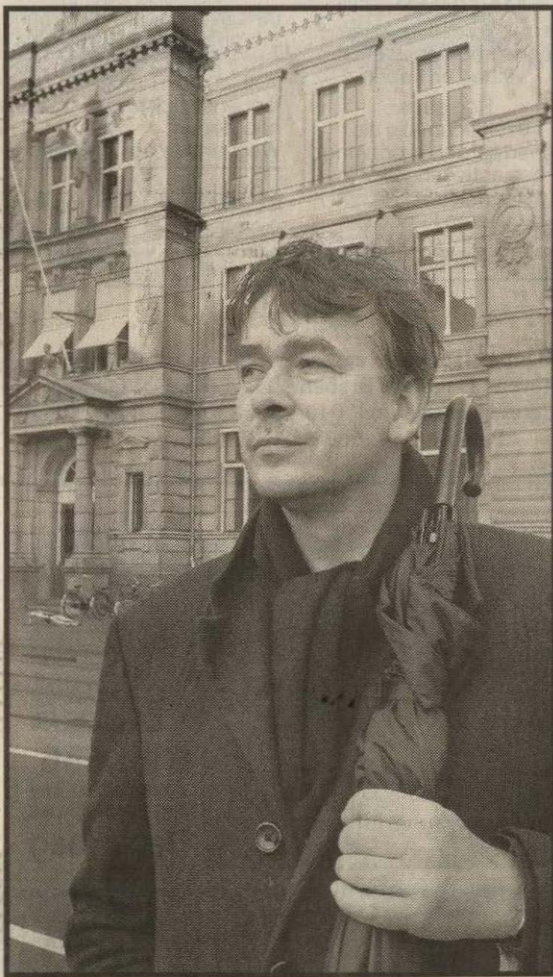
Het werd een heel emotionele avond, aldus Renders, en dat is niet verwonderlijk. Remco heeft, zoals hij schreef in zijn prachtige boekje 'Voor mijn vader', bijna geen herinneringen aan Jan, doodeenvoudig omdat hij er nooit was, niet tijdens zijn huwelijk met en niet na zijn scheiding van Remco's moeder, de actrice Joekie Broedelet. Altijd was hij de hort op, altijd zat hij in de kroeg, altijd was hij verwickeld in affaires met andere vrouwen, altijd schreef hij aan journalistieke artikelen of maakte hij gedichten. Nooit, op een enkel bioscoopje na, was hij er voor zijn zoon. In het enige schriftelijke bewijs van

• Jan Campert

• Jan Campert met zijn verloofde Gien Fenneman. Een week voor hun huwelijk liet hij haar in de steek.

• Hans Renders

Foto Klaas Koppe

contact tussen vader en zoon, een prentbriefkaart, presteerde de vader het twee spelfouten te maken in de voornaam van zijn zoon.

Woedend

Hoewel Remco in zijn boekje schrijft dat hij zijn vader nauwelijks heeft gekend en zich tamelijk onverschillig opstelt, kan het niet anders of hij is bij tijd en wijle diep teleurgesteld in hem geweest. Dat bevestigt Renders. En ook hoe moeilijk dat voor hem geweest moet zijn, want een zoon komt niet gemakkelijk in opstand tegen een vader die bekend staat als nationaal verzetsymbool vanwege het beroemde gedicht 'De Achttien Dooden':

*Een cel is maar twee meter lang
en nauw twee meter breed,
wel kleiner nog is het stuk grond,
dat ik nu nog niet weet,
maar waar ik naamloos rusten zal,
mijn makkers bovendien,
wij waren achttien in getal,
geen zal den avond zien.*

„Remco is zijn leven lang lastiggevallen over zijn vader”, zegt Renders. „Maar langzaam aan is zijn teleurstelling omgeslagen in verdriet, zoals je wel vaker ziet bij

ouder wordende mensen. Remco heeft 'De Achttien Dooden' nooit willen voordragen. Pas kort geleden heeft hij dat voor het eerst gedaan, omdat Harry Mulisch het hem bijna commandeerde. Dat was een emotioneel moment.”

Brief

Jan Camperts biografie opent met een brief die voor Remco ook dramatisch moet zijn om te lezen. De brief is geschreven door 'een onbekende jood'. Het is een afscheidsbrief, voor het geval zijn vlucht naar België in juli 1942 mocht mislukken. Renders ontdekte de naam van de vluchteling: Frans van Raalte. Jan Campert was een van degenen die hem onder Breda de grens over hielpen. Ze werden gearresteerd. Frans pleegde zelfmoord met een capsule cyaankali, Jan werd opgepakt en later naar het concentratiekamp Neuengamme gestuurd, waar hij in januari 1943 overleed.

Een jaar voor zijn arrestatie - en dus niet in het kamp zoals het suggereert - schreef Campert zijn beroemde gedicht 'De Achttien dooden'. Hij kende zelfs geen van de achttien ter dood veroordeelden. Hij liet zich als dichter met grote verbeeldingskracht inspire-

ren door een krantenbericht.

Krabbelaar

De biografie gaat uitvoerig in op het oorlogsverleden van Campert en Renders maakt duidelijk dat hij niet de verzetsheld was, waarvoor velen hem tot op de dag van vandaag houden.

Renders wil het woord 'fout' niet in de mond nemen, omdat de werkelijkheid ingewikkelder is dan zo'n etiket aangeeft. Wel schrijft hij dat Campert vele verkeerde vrienden had en dat hij vluchtelingen hielp omdat hij er geld voor kreeg. „Hij was een krabbelaar die zijn principes liet varen uit voortdurend geldgrek”, zegt Renders.

Wat de biograaf wel aantoonde, is dat bij het Nederlands Instituut voor Oorlogs Documentatie naar alle waarschijnlijkheid documenten zijn verdonkeremaand over Camperts oorlogsverleden. Dat zou gebeurd zijn omdat men niet wilde dat er afbreuk werd gedaan aan deze dichter als symbool van het verzet tegen de nazi's. Niet dat Renders er een 'nationale conspiratie' in ziet, maar toen hij de oude NIOD-baas Loe de Jong rechtstreeks vroeg of het instituut bewust documenten had laten verdwijnen, antwoordde de-

ze veelbetekend: 'Zulks deden wij doorgaans niet.'”

Mindere dichter

Aanvankelijk voelde Renders, die eerder een biografie schreef over Jan Hanlo, weinig voor een soortgelijk boek over Jan Campert, omdat deze, ondanks dat ene onsterfelijke vers, toch een veel mindere dichter was dan Hanlo. Maar hij liet zich door uitgever Robbert Ammerlaan van De Bezige Bij overhalen en ontdekte dat Camperts leven wel degelijk de moeite waard was geboekstaafd te worden, al was het maar vanwege diens journalistieke activiteiten.

Door het 'rafelige leven', het 'slordige bestaan' dat Campert leidde, kostte het Renders echter wel veel moeite alle benodigde feiten te achterhalen. De biografie vertelt uitvoerig over de amoureuze losbandigheden die Campert zich veroorloofde, over diens niet aflatend drankgebruik, en over de vergeefse wijze waarop zijn verschillende vrouwen, onder wie Clara Eggink en Willy Corsari, en vooral ook zijn moeder hem uit de kroeg en op het rechte pad trachtten te houden. Maar het interessantst is - naast het oorlogsverleden - de journalis-

tieke praktijk die in de jaren '30 van de vorige eeuw gangbaar was en waar Renders uitvoerig inzicht in geeft. In Den Haag, waar de in Zeeland opgegroeide Campert een schamel kostje als freelancer bijeen probeerde te scharen, verschenen alleen al zeven tot acht volwaardige stadskranten.

De productie aan journalistieke artikelen van de 'litteraire dagbladschrijver' Campert grensde aan het ongelooflijke. Bij alles wat hij daarbuiten nog deed, schreef hij onder de titel 'Vuurvliegje' dagelijks een column op de voorpagina van De Nieuwsgier. Renders heeft ze allemaal gelezen. Hij vindt ze net zo goed en geestig als die van Remco zeventig jaar later in De Volkskrant. „Hij stak de draak met alles en iedereen, maar op een heel goedmoedige manier. Remco presenteert zich als een ietwat sullige jongen. Dat deed Jan ook.”

'Wie weet slaag ik in de dood', biografie van Jan Campert, door Hans Renders. Uitgave: De Bezige Bij. 480 blz. Prijs: 27,50 euro.

'Dat ik van binnen brand', bloemlezing uit het werk van Jan Campert, samengesteld door Hans Renders. Uitgave: De Bezige Bij. 104 blz. Prijs: 17,50 euro.